

Werkstraf in uitvoering

Editie 32 | december 2022

Paul Minnen over de
Week van de Werkstraf

De laatste cartoon
van Bart Pausma

“Het zijn gewoon
mensen die ooit de
fout in zijn gegaan”

Reclassering Nederland

> WEEK VAN DE WERKSTRAF

Paul Minnen over de **Week van de Werkstraf**

In de Week van de Werkstraf lopen medewerkers van Reclassering Nederland een dagje mee in de dagelijkse praktijk van de werkstraf. Zo ook Paul Minnen, regiodirecteur van de regio Zuid. Hij nam een kijkje in de keuken bij Helma, medewerker Werkstraffen regio Eindhoven, en bij Bjorn, projectbeheerder regio Breda.

Aan animo om deel te nemen aan de Week van de Werkstraf geen gebrek dit jaar. Veel collega's wilden zien hoe het er in de praktijk aan toegaat. Zo ook Paul Minnen, die twee dagen meeliep. Als eerste bezocht hij Helma, medewerker werkstraffen in Eindhoven, de verbindende schakel tussen cliënt en project. “Ik heb een aantal cliëntgesprekken bijgewoond. Deze collega had vooral moeilijk plaatsbare cliënten in haar caseload. Afhankelijk van de problematiek plaatst zij een cliënt op een bepaald project. Iemand met een autisme spectrum stoornis plaats je niet op een druk project en voor sommige

sociaal kwetsbare cliënten zoek je een werkplek waar meer ruimte is voor begeleiding en aandacht. Voor iedere cliënt is het zaak om een passend project te vinden.”

Goed contact met projecten

De tweede dag liep Paul mee bij Bjorn, projectbeheerder in de omgeving van Breda, waar hij een aantal projecten bezocht. “Een drukke en intensieve job, aangezien de projectbeheerder een groot gebied onder zijn hoede heeft. Hij werft nieuwe projecten, evalueert de samenwerking en is doorlopend het aanspreekpunt voor werkstrafprojecten. Wat mij opviel was dat het contact met de projecten heel goed is. Er wordt op een eerlijke manier geëvalueerd: het project beoordeelt ook onze werkwijze. Er wordt heel waardevol werk verricht, bijvoorbeeld bij de ezelopvang, een vrijwilligersproject dat ezels een goed bestaan geeft. Een organisatie die zorgt voor de re-integratie van mensen met een afstand tot de

arbeidsmarkt vroeg zelfs om meer werkgestraften, liever tien dan de huidige vijf. Een aantal werkgestraften kon daar zelfs, na het afronden van de werkstraf, in loondienst blijven werken.”

Futureproof in 2023

Aandachtspunten voor het komende jaar heeft Paul ook. “We krijgen een stevige taakstelling, ook door de grote kostprijsveranderingen die er zijn, terwijl we al een pittige tijd achter de rug hebben.”

Een ander punt van aandacht is Futureproof, de nieuwe manier van werken. Momenteel heeft de werkgestrafte een intake met de medewerker werkstraffen om de cliënt te matchen aan een project. Futureproof moet dit gaan versnellen. “Dit doen we door de werkgestrafte direct een aantal uur te laten werken op een groepsproject. De werkmeester observeert de cliënt een aantal uur en op basis van die input kan de medewerker

werkstraffen op zoek naar een geschikt project. De afgelopen twee jaar liep er al een pilot met deze werkwijze. In 2023 starten we in Rijen en

Amsterdam en de komende drie jaar rollen we Futureproof als een olievlek uit over de rest van het land. Een mooi vooruitzicht!”

> WAARDERING

In december trakteren we onze externe partners

Het is inmiddels gerust een traditie te noemen: na 5 december brengen onze medewerkers een eindejaarscadeau langs bij werkstrafprojecten. “Als blijk van waardering voor het begeleiden van werkgestraften.”

Sinds een aantal jaar ontvangen werkstrafprojecten een extra bedankje in december. In het verleden was dit decembercadeau vaak iets uit een van onze eigen werkplaatsen. “Vogelhuisjes, fotolijsten, wijnhouders, noem maar op”, vertelt Marco Bal,

Teamleider WSU Utrecht. “Maar eigenlijk was het niet zo leuk om maar één presentje te geven aan een locatie. Vandaar dat we een cadeau hebben bedacht om samen met een heel team te delen. Een traktatie die je bij de koffie op tafel kunt zetten.” Begin december worden de dozen met kaasstengels, chips, chocola en andere lekkere hapjes op verschillende adressen uitgeleverd. Medewerkers hebben dan een maand de tijd om de pakketten persoonlijk af te geven bij de externe projecten in hun regio.

> UITGELICHT

De creatiefste smoezen van werkgestraften

In de vorige editie van de Werkstraf in Uitvoering stond een oproep om de beste smoezen te verzamelen. Om de winnaar kon medewerker werkstraffen Annemieke Veenendaal smakelijk lachen. “Hij zei dat hij te laat was omdat zijn fiets niet snel genoeg ging. Die man vertrok elke dag op hetzelfde tijdstip op dezelfde fiets.”

Wie te laat komt voor zijn werkstraf krijgt een waarschuwing. Dat kan gevolgen hebben voor de rest van de werkstraf. Soms krijgt iemand het voordeel van de twijfel. Zoals de man die zei dat hij niet kon komen, omdat zijn hond aan het bevallen

was. Annemieke: “Ik ben een enorme dierenliefhebber dus ik ging overstag, maar ik kan me goed voorstellen dat een collega die niks met dieren heeft hier anders over denkt.”

Soms lijkt iets een smoes maar is het waar. Toen iemand zich meldde met de mededeling dat hij geen kant op kon omdat er boeren op de snelweg aan het barbecueën waren, leek dat een gek verhaal. Maar het was tijdens de boerenprotesten, in een regio waar fel werd geprotesteerd. Toen ik vervolgens ook foto's en filmpjes doorkreeg heb ik hem laten weten dat hij maar beter kon omdraaien en naar huis kon gaan.”

> DE STELLING

Een werkgestrafte hoeft bij slecht weer niet buiten te werken

Tegenstander

Erik de Vries, de Bende van het Strand, Scharendijke
Ik zou niet weten waarom je niet buiten kunt werken bij slecht weer. Het moet wel verantwoord blijven. Bij een gevoelstemperatuur van -20 graden ga ik zelf ook niet naar buiten. Wij maken hier de stranden op Schouwen Duiveland schoon. Je loopt lekker buiten, kunt gewoon roken en op zijn tijd een bakkie drinken. Er hangt een relaxed sfeertje. Vaak zitten hier werkgestraften die op een andere plek weggestuurd zijn, de boefjes en eigenwijze types. Dat gaat bij ons vaak wel goed. Ik heb ook geen stropdas om en zit niet achter een bureau. We doen alles samen. De verhalen gaan hier ook over het eiland: als je een werkstraf krijg, dan moet je daar wezen. Vaak komen werkgestraften nog eens langs, als hun werkstraf voorbij is. Dan lopen ze vrijwillig een paar uurtjes mee om het hoofd leeg te maken.

Voorstander

Mia Vogels, antiekhandel Ad Hommeles
Een werkgestrafte hoeft bij ons niet in de regen te werken. Dat doen wij zelf ook niet. Nou hebben we een antiekhandel, maar ook daar zijn wel eens klusjes buiten, zoals het verplaatsen of inpakken van meubels in containers. Als het regent zorgen we voor werk dat je binnen kunt doen. We laten werkgestraften niet alleen de rotklusjes doen. Dat zou ze alleen maar ontevreden, bozig of agressief kunnen maken. Dat helpt niet mee om van hen een beter mens te maken. Werkgestraften schamen zich vaak al voor hun werkstraf en hebben meestal spijt van hun daden. Ze worden al van hun vrijheid beroofd als ze bij ons aan de slag gaan. Ik vind dat ze dan wel genoeg gestraft zijn. Wij helpen ze dan resocialiseren. Als je mensen met respect behandelt, levert dat veel meer op en maakt het ons inziens de kans op recidive alleen maar kleiner. En dat is uiteindelijk toch het doel van een werkstraf.

UW
MENING

> KORT

De laatste cartoon van Bart Pausma

In iedere editie van de Werkstraf in Uitvoering stond op de laatste pagina een cartoon. Tekenaar van deze cartoons is Bart Pausma, communicatieadviseur bij Reclassering Nederland. In deze editie vind je zijn laatste creatie. De redactie houdt hoop op het 'Heintje Davids'-effect.

In maart 2019 tekende Bart Pausma zijn eerste cartoon voor dit blad. Samen met Peter van den Hoogen sparde hij over de grap. In de avonden werkte hij het concept uit.

“Ik bedacht twee personages, een werkgestrafte, Jordie, en een werkmeester, die in iedere cartoon terug konden komen.”

Smoezen werken volgens Bart altijd goed als onderwerp. “De leukste vond ik persoonlijk die waarbij de werkgestrafte aan de telefoon komt met een bulldog, hangend aan zijn been, en verkondigt dat zijn hond last heeft van verlatingsangst.”

Wat wordt het onderwerp van deze laatste editie? “Dat zie je hier: na ruim

drie jaar zit de werkstraf van Jordie er eindelijk op. De werkmeester geeft hem een eervolle onderscheiding voor deze 'langste werkstraf'.”

Nellie Heemskerk: “Het zijn gewoon mensen die ooit de fout in zijn gegaan”

Op 15 november 2022 was Nellie Heemskerk de gelukkige winnares van het boek van Herman van Lunen. En terecht: sinds 1986 hebben al honderden werkgestraften hun taakstraf bij het Speelgoedmuseum of theater De Schelleboom volbracht. Op beide plekken onder begeleiding van Nellie. “Het zijn gewoon mensen, die ooit de fout in zijn gegaan.”

In 1986 kreeg Nellie Heemskerk een bijzonder verzoek. Of het afscheid van een officier van justitie in haar Speelgoedmuseum kon plaatsvinden. Er kwamen 24 ‘collega-officieren’ langs om het afscheid te vieren. ‘Je museum is prachtig, maar je tuin ziet er niet uit’, merkte één van hen fijntjes op. Door gebrek aan tijd kwam Nellie niet aan het verzorgen van de tuin toe. Hij had daar wel een oplossing voor:

“Wij zijn een nieuw project gestart: de werkstraf. Zou jij mensen die een werkstraf toebedeeld krijgen een plek willen bieden? Je krijgt alleen de lieve crimineeltjes’, werd haar op het hart gedrukt. “Dat wilde ik wel”, vertelt Nellie. “Er waren altijd voldoende taken te doen waar ik zelf niet aan toekwam. Bovendien mocht ik tijdens het voorgesprek zelf mijn voorkeur aangeven. Als ik aangeef dat ‘ik er nog even over wil denken’, is dat voor de medewerker werkstraf een duidelijke nee.”

In 1986 ging de eerste werkgestrafte aan de slag bij het Speelgoedmuseum en vanaf dat jaar was er doorlopend iemand aan het werk. Afhankelijk van de lengte van de werkstraf, gemiddeld wel zo’n vijftig personen per jaar en dat al 36 jaar lang. Sinds 1992 niet meer in het Speelgoedmuseum, maar in theater De Schelleboom in Oosterhout. Taken die ze daar krijgen zijn schoonmaken, tuinonderhoud of schilderen, alles wat er maar nodig is.

Nellie bij de Amberboom

Karel

Is er nog een werkgestrafte die eruit sprong voor Nellie in al die jaren? “Karel! Karel kwam binnen met een afhankelijk gezicht voor een taakstraf van maar liefst 240 uur. Hij was heel negatief. Bij de koffie zei ik direct ‘Dit accepteer ik niet. Ik geef jou de kans om deze taakstraf te doen, maar ik wil niet dat je zo mopperend rondloopt’. Hij draaide om als een blad aan een boom, voltooid zijn 240 uur en zei na afloop dat hij een boom miste in mijn tuin. ‘Die ga ik voor jou kopen.’ Normaal neem ik dat niet aan, maar in overleg met Reclassering Nederland hebben zij beslist dat dit kon. Hij nam een prachtige amberboom mee, die nog steeds in de tuin staat. Na zijn werkstraf is hij nog een jaar lang bijna elke maandag op de koffie gekomen. Hij had zijn lesje geleerd: geld is niet belangrijk, het fijn hebben met je collega’s is veel belangrijker.”

Ratsmodee

Nellie zag veel werkgestraften met een positief gevoel weggaan. “Voor mij is de werkstraf ook iets positiefs. Ik hoop dat ik mensen wat mee kan geven en meestal lukt dat ook. Zoals bij die Marokkaanse jongen die tijdens de lunch alleen maar bezig was met het ophemelen van Marokko en

De gelukkige winnares

zeuren over Nederland. ‘Waarom ga jij dan niet terug naar Marokko? Jij valt mijn land aan. Als je meent dat het daar beter is, dan is het dom dat je er niet heen gaat. Heb je je school hier wel afgemaakt? Het is jouw leven; als jij graag naar de ratsmodee gaat is dat jouw keuze.’ Een jaar later kwam ik hem tezuken in Oosterhout en vertelde hij vol trots dat hij werk had en terug was gegaan naar school.”

Begin eraan!

Richting collega’s die twijfels hebben over het aannemen van werkgestraften is ze duidelijk. “Het zijn gewoon mensen, die ooit in de fout zijn gegaan. Ik vind dat je je medemens nabij moet zijn. Je hoeft ze niet in de watten te leggen en mag je voorwaarden stellen. Om 9 uur beginnen is om 9 uur beginnen. Velen hebben snel hun oordeel klaar, maar iemand is al veroordeeld door de rechter. Ik ben niet nieuwsgierig naar de reden van de taakstraf, maar willen ze het vertellen, dan is het veilig om dat te doen.” Zowel het speelgoedmuseum als het theater zijn open voor iedereen.

Daarom heeft Nellie wel haar voorwaarden aan een werkgestrafte. “Ik wil geen dieven, geen mensen die seksueel contact hadden met kinderen en geen drugsverslaafden. Iedereen die hier binnenkomt krijgt het volste vertrouwen.”

En dat bewijst ze ook in de praktijk, al vanaf het begin. “Toen ik begon vroeg een aantal vrijwilligers waar ze hun tassen veilig konden neerzetten. Op mijn antwoord ‘in de keuken’ zag ik ze vertwijfeld kijken. Daarop heb ik ze allemaal bij elkaar geroepen. Ik vroeg ze ‘Wie van jullie is nog nooit door een rood stoplicht gereden? Wie is er nooit met meer dan twee glaasjes achter het stuur gekropen? Wie heeft er nooit zwart bijgeklust? Jullie hebben alleen het geluk gehad dat je niet gepakt bent. Anders had je ook een werkstraf gehad. Dat werkte heel goed. Wij werken nog steeds naar volle tevredenheid met werkgestraften. Mijn advies aan andere geschikte projecten is dan ook: begin er gewoon aan!”

Van twijfel naar succesverhaal: Toolbox Emmen is blij met de samenwerking

In eerste instantie liepen de medewerkers van Toolbox Emmen niet over van enthousiasme toen ze werden benaderd met de vraag of ze plek hadden voor werkgestraften. Op deze openbare maakplek zijn mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt welkom om in een veilige omgeving werkervaring op te doen of hun dag vorm te geven. De twijfel had te maken met het woord 'veilig'. Bij Toolbox Emmen komen veel mensen die in een sociaal isolement leven en angstig zijn.

Sociaal ondernemer Adriaan Pals deelde zijn twijfels met Reclassering Nederland, en werd al snel gerustgesteld: er werden duidelijke afspraken gemaakt over wie welkom was en wie niet.

Werkgestraften die zijn veroordeeld wegens agressie zijn niet welkom. Ook kregen de medewerkers van Toolbox Emmen de tijd om te wennen aan het idee: ze begonnen met af en toe een werkgestrafte als aanvulling op de groenvoorziening. Dat werd uitgebouwd naar een groep die eens per maand komt, en inmiddels zijn er plannen voor nog frequentere samenwerking.

Liefde in plaats van agressie

Adriaan herkent het gevoel van zijn collega's: "Ik heb zelf ook wel wat

vooroordelen overboord moeten zetten. De werkgestraften die we hier hebben gehad zijn normale mensen, die je overal tegen zou kunnen komen. Ze werken bovendien ontzettend hard, luisteren goed en zijn proactief. Dat heeft zijn weerslag op de rest van de groep.

De werkgestraften hebben echt een positieve invloed." Zo positief dat de regel die werd ingesteld aan het begin van het traject – werkgestraften mogen niet binnen komen – al snel overboord werd gezet. Adriaan: "Ze gingen gewoon op in de groep, en er zijn best veel werkgestraften die na het afronden van hun straf bij ons zijn gebleven om werkervaring op te doen. Op dit moment is er bijvoorbeeld een jongen aan de slag bij de metaalbewerking, die ontzettend getalenteerd is in lassen.

Ook is er al een relatie ontstaan tussen een deelnemer aan Toolbox Emmen en een werkgestrafte: ik was bang voor agressie en we kregen liefde."

Iets terug doen voor de maatschappij

Inmiddels zijn er plannen om ook een nieuw project te laten uitvoeren met werkgestraften: het recyclen van koffiemachines. Dat betekent niet dat er een einde komt aan het groenvoorzieningsproject. Adriaan: "Het werk aan het Rensenpark is ontzettend belangrijk, omdat iedereen in Emmen zich betrokken voelt bij dit park. Het is als het ware de baby van Emmen.

Door dit park te laten onderhouden door mensen die iets hebben gedaan dat schade heeft aangericht aan de maatschappij, geef je de maatschappij weer iets terug. En zo is de cirkel mooi rond."

> UITGELICHT

E-learning voor het begeleiden van werkgestraften in testfase

Wie werkgestraften begeleidt heeft daar de juiste handvatten voor nodig. Reclassering Nederland ontwikkelt daarom een e-learning voor alle contactpersonen van onze projecten.

Alle geregistreerde contactpersonen krijgen straks toegang tot deze e-learning. "We zijn wettelijk verplicht onze contactpersonen te scholen, maar merken ook vooral dat er behoefte aan kennis is bij de projecten", vertelt Jolanda Mooij, productmanager werkstraf. "In het verleden boden we workshops aan of we organiseerden gezamenlijke trainingsdagen. Groot voordeel van een e-learning is dat die op de eigen werkplek in anderhalf uur

gevolgd kan worden. Daarnaast zijn nieuwe contactpersonen meteen goed op de hoogte en hoeven ze niet een trainingsdag af te wachten."

In de e-learning komen allerlei aspecten van de werkstraf aan bod in een mix van tekst, video en meerkeuzevragen. "Contactpersonen leren welke regels er zijn en wat wij van ze verwachten. Maar ook wat ze van ons mogen verwachten en tips voor bepaalde situaties, bijvoorbeeld als een werkgestrafte vaak te laat komt." Momenteel test een groep contactpersonen de e-learning. Na deze pilot wordt de e-learning naar alle contactpersonen gemaild.

Colofon

Werkstraf in uitvoering verschijnt drie keer per jaar in een oplage van 2.500 stuks.

Redactie Reclassering Nederland

Hoofredactie Bas Oeijen,
Media & Communicatie

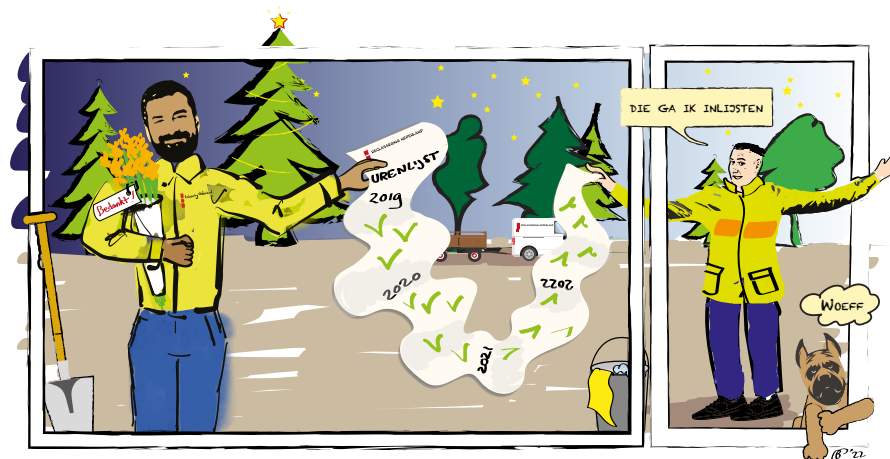
Tekst en eindredactie Mediatic

Vormgeving Enof creatieve
communicatie, enof.nl

Fotografie Frank Penders

Drukwerk Drukkerij Libertas Pascal

Met dank aan alle projecten en medewerkers die hebben meegewerkt aan deze editie.

GEEN UITVLUCHTEN MEER, WERKSTRAF GESLAAGD!

Cartoonist: Bart Pausma, Reclassering Nederland